

[Transcript] Genstart / Israels opgør

Vi har just confirmeret, at en del har været kommet til at dække det budskudtunge overhåll i Israel. I alle 75 år, Israel har aldrig set en dag sådan. Watercannon var tørnet på protester uden det primæste residens i Jerusalem. Israelsleder Benjamin Netanyahu bøjer sig nu for de massive protester. Han er kendt for at snusse udenom selv de værste politiske kriser. Men nu er Israels berøgtede Premierminister Benjamin Netanyahu måske løbet tør forhen. Mass demonstrations have taken place in several Israeli cities after the Prime Minister Benjamin Netanyahu sacked his defence ministry. En omstritt rett reform har sendt 100.000 vis af israeler på gaden i protest. De anklager den historisk højøjntede og religiøse regering for at tilrende sig mere magt end nogen sinne. Og at de er i gang med at smadre det israelske demokrati. Nu er reformen for en stund sat på pause, men mange frygter at den har lagt kimen til en borgerkrig. The president has warned that Israel is at a turning point now, and the country may witness the civil war. Netanyahus kamp for at bevare magten ved at ødelægge Israel. Det genstart i dag. Mit navn er Anna Ingris. Ingris. Jotam, hvad er det, der er på spil i Israel lige nu? Det israelerne spørger sig selvom, at det er, hvad for et demokrati skal Israel være? Skal det være et liberal demokrati med en trideling af magten og en uovhængig domstol, som det er nu? Eller skal det være et anderledes demokrati, hvor man har en regering, der er maktfulde kommende? Når du siger, at de frygter at Israel skal blive et anderledes demokrati, så tænker man jo umiddelbart hjemme. Altså forestiller de sig, at Israel skal udvikle sig til et autokrati eller et diktatur lige frem? Ja, altså hvis man spørger de israeler, der går på gaden, så vil langt det fleste sige, at de frygter at Israel ender med at blive et flertals diktatur. Med en alt årets skyggende leder, som er maktfulde kommende. Det er vitterligt den reale frygt blandt de israeler, der er på gaden. Jotam Konfino er freelance journalist med base i Tel Aviv, hvor han skriver og rapporterer for en lang række nationale og internationale medier. Blandt andet for USA Today or The Times Radio. Well, joining me now is journalist Jotam Konfino from Tel Aviv. Jotam, thank you so much for joining me. Og fra sit hjemmekontor mærker han tydeligt, hvordan den nye regering sætter sit helt eget pre på det israeliske samfund. En af de ting, jeg tror, jeg byder allermest fast i, det er en morgen, hvor jeg sidder og drikker min morgenkaffe og lytter til radioen, altså det israeliske svar på bed. Og så hører jeg en ultraltodoks politiker, sidde og sprede de mest homofobiske beskyldninger omkring en af de partimallejmer i regeringen, altså en homoseksuel politiker fra den natanjavslig

kultparti, som er i gang med at blive indsvoret som formand for parlamentet.

Og han sidder og foreklager, at det er fuldstændig vanvittigt at have en homoseksuel formand for det israeliske parlament, og han forlod plænom, da han blev svoret ind.

Og lige efter ham, der kommer der en rabiner på, en meget infosessori, som sidder og taler om, hvor forfærdeligt det er, at der er gay parades i Israel og homoseksuel, de er nærmest mindre om dyr.

Og jeg sidder vidtere lige og tænker, at det her, der var aldrig gået i et land som Danmark, for eksempel.

Altså det er blevet normaliseret, at man sidder og hører på så fuldstændig rabiate homofobiske politikere og rabiner, sidder og sprede de her beskyldninger på open radioen.

Det vil jo ikke være gået i Danmark, fordi vi ikke har lige så mange religiøse mennesker, men hvorfor chokerer det der så meget at høre det her i radioen?

Det er jo holdninger, der eksisterer i en meget religiøse krise.

Det er jo ikke fordi, at vi aldrig har hørt det her før, men når man sidder og kigger på, at det er en regering, der er valgt, folk er valgt, og hvor det største parti i regeringen,

neton javslig kultparti, er et sekulert parti, som faktisk går ind for rettigheder for homoseksuelle, så virker det fuldstændig vanvendigt, at sådan et parti har lyst til at sidde med folk, der er så rabiate og homofobiske.

Det er en åben barrig på en eller anden måde, at jeg langt om længe er kænte, at det er langt mere normaliseret i Israel at være åbenlyst homofob, som en maktfuld politiker, end hvad jeg egentlig lige havde regnet med.

Det nye regering kommer for alvor på Al-Slepa, da Justitsministeren Jarev Levin i januar præsenterer sin idéer om en ny reform af hele deuridiske system.

Jotam er på arbejde og følger presse mødet.

Han holder en tale, hvor han fremlægger, hvad det er for nogle juridiske reformer, regeringen har tænkt sig at inføre. Og det er jo altså en tale, som ikke lægger slul på noget som helst.

Han kommer blandt andet ind på, hvordan regeringen gerne vil have magt til at kunne udpeje dommerne, der sidder i højstretten, men man vil også gerne sørge for, at et snævort flertal i parlamentet kan underkende ordet fra højstretten.

Altså er det i virkeligheden, at man vil kunne indføre en virksomhelslov, man gerne vil med et snævort flertal i parlamentet.

Reformen vil give Netanyahu regering mere magt end nogen anden regering i landets historie. Og medierne er de første, der reagerer på presse mødet.

De skal jo spille det op og spille det ned omkring, at der er i gang med at blive foretaget et kub i Israel, mere eller mindre et statskub, foretaget af Netanyahu.

Men der går altså noget tid inden, at det siger helt ud i befolkningen, inden folk virkelig forstår det.

Vi ser til at starte med, at der er demonstranter, der går på gaden, umiddelbart efter, at den her tale er blevet holdt.

Det er i Tel Aviv, det sker, og det er mere den der sekulære elite, som har fanget det her med det samme, og som har rasen over, hvad det er, regering er i gang med at gøre.

Men resten af befolkningen, det er simpelthen ikke tid ind på lysthavnen ind nu, hvad det er, at der er i gang med at ske.

Protesterne fortsætter uge efter uge i alle større byer landet over, og som tiden skrider frem, slutter flere israeler sig til, indtil der er flere 100.000, der marcherer gennem gaderne med blå, hvide flag og slag over.

Jotam dækker én af demonstrationerne, den største i Tel Aviv, og der er især et skilt i mængden, han lægger mærke til.

Det starter allerede tidligere om morgenen, og jeg kommer gående med at gade, og så ser jeg den her ældre mand stående med et skilt, hvor der står, at han har overledet Holocaust, og han har været i Tareisenstad.

Og jeg taler med ham med det samme, for jeg vil gerne høre om hans historie. Og han fortæller jo, at han kan se sammenligninger mellem den fascisme man så i Europa, og så det han kalder fascismen i Israel i dag.

Han siger, at sammenligningen er selvfølgelig ikke, at det er nazisme, det der foregår i Israel, men det er at syden over for andre mennesker, det er det han lægger væk på.

Han siger, at den her afskye for andre mennesker, som ikke er ligesom dem, er sammenligning med det, han så i Europa, at det er for grønt på gaden.

Og i mens jeg står og taler med ham, så kommer der en ung Netanyahu til hængergående, som kan jo forstå, at vi er ude, eller jeg er ikke ude, men altså dem, der står ved siden af mig, de er ude for at demonstrere.

Og så begynder hun at råbe er ham, og hun siger, at kun Bibi, kun Bibi, han er uskyldig, og det, der er i gang med at ske lige nu, det er, at I forsøger at vælge den demokratiske valggregi.

Nu står Råber er ham, og han begynder at diskutere med hende, og det er jo et fuldstændig absurd scenario at stå, og se på en 88-årige Holocaust-survejere stå, og diskutere med en helt ung Netanyahu til hænger, som Råber er ham, fordi han går på gaden for at bruge sin demokratiske rettigheder.

Så fuldstændig absurd scenario.

Hvad siger manden til kvinde, der er tilhænger af Netanyahu, og bliver vred på ham?

Han siger til en brug, at du forstår ikke, hvad der er ved at ske, du er blind, du tror på Netanyahu, uanset hvad han siger, men du forstår ikke, at det, der er i gang med at ske nu, det har fascistiske tendenser.

Og hun lytter jo ikke overhovedet på ham, altså hun taler bare i munden på ham, og han siger en dag, kan du overhovede læse, for der står på mit skild, det står godt nok på engelsk.

Så hun siger, nej det kan hun ikke, og så forklager han, at han er holokorpsvejre, men det er hun fuldstændig ligeglade med.

Det er jo et umpt punkt i Israel, det har overledet holokorps, men det er hun altså fuldstændig ligeglade med.

Det viser jo altså virkelig, hvor dybt landet er splittet, når man har nogen, som de tog der står for hinanden, som i virkeligheden har mange ting tilfældes, men som fordi de er uenige omkring spørgsmålet om retterformer, så kan de stå på den her måde at være så folk som uenige på den gade.

En ting er den her ældre herre med et skild, hvor det står, at han har overledet holokorps, men du møder jo også mange unge mennesker til de her demonstrationer.

Hvad er de bekymret over?

Ja, men det er sjovt, når man snakker med de unge mennesker, så synes jeg meget, at det er religion, der går igen. Altså det er frygten for, at religionen kommer til at fylde mere og mere i det israeliske samfund.

Det er utroligt meget, at de lægger væk på, så de frygter for eksempel, at der vil komme til at blive kunstopdelt det offentlige rum, for det har nogle af de ultra-also-doksepartier lagt op til de gerne vil

have.

Altså de frygter i det hele taget, at religionen kommer til at diktere utroligt mange ting i samfundet, inklusiv undervisning i skolerne for eksempel.

Så det er sådan helt regel frygter, synes jeg, at møder blandt de unge menneskerne er ude.

Har de noget at have den frygt i, altså, har Netan Javkiet udtryk for, at han vil kunstoppe skolerne for de religiøse regler til at fylde mere og kigge på at bruge rettigheder?

Nej, Netan Javk siger jo selv, at han vil hverken tillade, at homoseksuelle bliver ramt og han vil ikke tillade, at der bliver ændret på religionen status ko i samfundet og så videre og så videre.

Men hvis du kigger på, hvad de ultra-also-doksepartier vil og hvad de har lovet deres vælger, så er det lige præcis de her ting.

Altså de vil rigtig gerne sørge for, at der er for eksempel kunstopdelt det strande, og områder i det hele taget offentligt støttede institutioner, som kan tillade, at der er kunstopdeling.

Og altså de vil jo i det hele taget bare gerne have, at jødommen også kommer til at fylde med i undervisningen, altså at religionen kommer til at fylde meget med i undervisningen.

Det er jo ikke noget, de lægger skuld på overhovedet, så der er en real frygt.

Og man så skal tro på Netan Javk eller på dem, det er jo så op til den enkelte, men den her frygt kommer jo ikke af ingenting.

På trods af de overvældende protester er det nye regering urokkelig.

Kritikerne mener, at den klippefaste Netan Javk har en helt personlig interesse i reformen, for det den vil gøre det nemmere for, at slæb udenom de korrupsion-sager, der hænger tondt overhovedet på ham.

For ham, der er højeste ret, simpelthen en keb i jule, for det han gerne vil opnå netop og få annulleret sine rettagere.

Men når reformen ikke bare lige sådan kan kasseres, handler det især om de religiøse autodokse partier i Netan Javk's nye regering.

Hvis vi starter med de ultra-autodokse partier, et af de helt store mål de har, det er en gang for alle at få indført en lov, der gør det umuligt at tvinge ultra-autodokse unge til at aftænde vernepligt.

I de sidste mange år har der været en status ko, aftale mellem regeringer og det ultra-autodokse samfund, som siger, at de ikke behøver at aftænde vernepligt på lige fod med andre israeler.

Men det har højeste ret i mange år sagt, prøv lige at høre her, venner, det går ikke.

Det strider imod listillingen for retten, altså det kan ikke passe, at der er minuitet, som får lov til at undgå vernepligt, mens andre skal inde aftænde.

Så de har jo en kepi i jule her, altså de synes jo, at højeste ret blander sig i noget, de ikke skal blande sig i, så det er et af de ting, de rigtig gerne vil lov og sørge for, at højeste ret ikke kan belve det.

Okay, så han har nogle kooptionskandaler, der hænger over hovedet, han har en, hvad kan man sige, meget aktiv højeste ret, som har været politisk besværlig de seneste år, og så har han nogle religiøse, højøjentider koalitionspartier, som virkelig, virkelig har denne her reform højt på deres agenda.

Ja, lige præcis, det faktum, at justitsministeren gik ud så hurtigt, efter regeringen var blevet dannet, og er klæret, at det var noget, der skulle i gang sættes med det samme.

Det videner om, at det er en topprivetæt i regeringen, ikke bare for den javslige kultparti, men også for de ultratidokse, og for de yderligere og højere fløjspartier, som også udgør en del af koalitionen. Siden 2018 har Israel befundet sig i dyb politisk krise.

[Transcript] Genstart / Israels opgør

Fem gange af israelerne blev trukket til stemmeurnene, fordi skiftende regeringer igen og igen er fælde fra hinanden.

Og sidste år lykkedes det så mod alle odds den gavde Netanyahu at danne en regering.

Men denne gang med støtte fra nogen af parlamentets allermest højre orienteret og religiøse partier.

Blandt andet partierne jødisk magt og det religiøse sionistparti.

Netanynavs likudparti er klart det største i regeringen.

Den udgør cirka halvdelen af de mandater, at regeringen har.

Men så er der to andre ultratidoksepartier, meget fundamentalistiske, som har den jødiske torre, som det centrale element for dem i deres liv og i deres politik.

Og så er regeringen også bestående af tre andre højere forældre.

Som også er religiøse, men de er mere nationalistiske i deres tilgang.

Så de vil rigtig gerne for eksempel have anekteret væssbredden.

Det er sådan en af de der er helt store ting, som de går ind for.

Men de er også religiøse, de er bare noget mere nationalistiske.

Men altså, grunden til hans sidder med de her partier, det er jo fordi, der ikke er andre, der vil lege med ham.

For at sige lige ud, altså der er andre partier i det isreliske parlament,

som er meget tættere på Netanyahu's likudparti i den måde de andre skur er politik på.

Men fordi, der ikke er andre, der vil sidde med ham, så er han nødt til at sidde med de her partier.

Regeringen af israels mest højereensæde regering, nogen sin.

Netanyahu har tidligere erklaget flere af hans nuværende minister for uejnedede til overhovedet at være i politik.

Simpelthen fordi de i følge af ham var for ekstreme.

Flere af de her politikere i Netanyahus regering, de er dybt konsolvigelige, de er dømt for rasisme.

Og i det hele taget er det folk, som har så mange rabiate udmeldninger bag sig,

at det får over tilbage ved at være fuldstændig utænkligt at have folk, som dem sidderne i så centrale poster i en israels regering.

Men i dag er der altså flere af dem, som sidder på meget tunge poster.

Og det har jo også været utænkligt for Netanyahu, og nu sidder han i denne her regering, med den altså mener folk, at han har solgt ud.

Dem der er mod ham, dem der krediserer ham, de mener han på alle måder har solgt ud.

De mener han ikke vil erkende, at slaget er tabt.

At han simpelthen bliver nødt til at erkende han kage.

Altså han har ikke nogen venner blandt de moderate politikere, der ikke nogen, der gider at sidde med ham.

Og det faktum, at han bliver nødt til at sidde med folk, der er så yderliggående og rabiate, det er en faldlitteklæring for en mand som Netanyahu, som har siddet som premierminister i så mange år.

En person, der vil gå over i historien for at have gjort rigtig mange gode ting for israels.

Og at han lige nu er i gang med at sælge ud netop ved at sidde med de her typer af politikere.

Og det er ikke bare hans eget eftermæle kritikerne mener, at Netanyahu gambler med for at behålle magten.

Gennemfører han rettreformen med koalitionspartierne, rækker det ved fundamentet i det israelske

[Transcript] Genstart / Israels opgør

demokrati.

Hvis højeste rett får bliver uafhængig og magtfuld, ja, men så vil en lang række af de her lov, som de her parti har gerne været indført, de vil simpelthen ikke få lov til at blive indført, for de højeste rett vil gå ind og aklære dem for forfatningsstrædige.

Mange af dem vil ramme minuiteter eller vil overskrive, hvor meget religionen må fylde i samfundet osv.

Så for dem er det helt afgørende, at højeste rett skal svækkes, så de kan lansere alle de her lov uden der er nogen, der kan pelve dem.

Er der enighed i regeringen om den her reform?

Generelt er der en overvejende enighed, men der er jo altså nogle visse personer i specielt det tanieavslikkuttpartiet,

den gamle garde, som man kalder dem, som altså ikke er enige i det her.

Og de synes simpelthen, at det går forbit.

De synes, at reformerne er for omfattende, det synes de er for aggressiv, og de er også imod det faktum, at der ikke har været nogen som ellers forhandlinger med oppositionen omkring det.

Så der er nogen en håndfuld, som er imod det her.

Lørdag bliver det så for meget for én af Netan Javus aller tætteste allieret og partifælde, forsvarsministeren Joav Garlandt.

På et overraskende pressemøde siger han, at han ikke længere kastede på mål for rettreformen.

Han forklarer, at ifølge den information, han har fået fra militæret, så er de her reformer, og det kærester foregår i Israel lige nu, det udgører altså en trussel mod israelssikkerhed, og han kan som forsvarsminister ikke stå på siddelen og kigge på det ske.

Derfor bliver han nødt til at opfordre til, at reformerne skal stoppes.

Netan Javus reaktion falder prømde, og bare dagen efter fyrer han sin partifælde og forsvarsminister.

Det foregår på en fuldstændig kølige måde søndag aften, hvor han udsætter en pressemødeelse, hvor der bare står, at premierministeren har fyret forsvarsministeren, og det udløser jo et ramaskrig i Israel, da den pressemødeelse, den rammer medierne.

Hvad sker der, hvordan reagerer folk?

Spontane masse demonstrationer bryder ud i Tel Aviv.

10.000 nødre mennesker går på gaden med det samme, og går ned og blokker motorvejen udenfor Tel Aviv.

I Jerusalem ser man spontane demonstrationer opstå udfordrende til Javus privatehjem.

Jeg tror, at femøren falder for folk, fordi forsvarsministeren, han gør det,

fordi forsvarsministeren, han gør i virkeligheden bare sit job,

og at det faktum, at Netanyahu fyrer forsvarsministeren den anden mest markfulde mand i Israel,

fordi han gør sit job, det er virkelig noget, som israelerne reagerer voldsomt på,

fordi militæret har en meget, meget vigtig rolle i Israel.

Man vil ikke stå udenfor forsvarsminister,

og man indser også, at Netanyahu er begyndt at handle fuldstændig irrationelt,

og virker virkelighedsfjern.

Efter mange timers radio-tavset annoncerer Netanyahu mandag, at han vil tale for befolkningen.

[Transcript] Genstart / Israels opgør

I løbet af dagen udskødes tale igen og igen, men klokke 19 togner han frem på fjernsynet. Netanyahu siger i kortet træk, at han vil sætte de her reformer på en pause, men han siger samtidig, at reformerne ville blive indført, og han siger også, at der er ekstreme elementer blandt demonstranterne, som forsøger at ødelægge Israel, altså virkelig en stikpille, en synne lusing til mange af de demonstranter, som går på gaden. Så det er en bitter sød tale, han holder, hvor han jo bliver nødt til at lægge sig ned og give efter for der er press, og accepterer, at der bliver nødt til at blive sat en stopper for reformerne for nu. Men den række af israelerne så på det, altså nu har de været på gaden lørdag efter lørdag, og endnu en gang på gaden efter Forsøgersministeren blev fyret. En umulbar eufori, altså der kommer jo blandt andet blandt demonstranterne, kan man jo se jubelsenende og folk, de indser, at det her rent faktisk er sket, at Netanyahu har bøjet sig, og medierne bliver jo også altså entusiastiske omkring det i en kort stund i hvert fald oppositionspolitikere. Men der går ikke ret lang tid inden, at jeg tror, at det går op for folk, at hey, Netanyahu har jo ikke fjernet det fra igennem, da han faktisk har sagt, at han stadig vil indføre reformerne. Så dem, jeg taler med nu, er dem, der går på gaden, og nogle af lederne af demonstrationerne, de siger, at de kommer til at fortsætte med at demonstrere indtil det fjernet fra igennem, der er fuldstændig, fordi det her er bare et røgslør, som Netanyahu har forsøgt at lægge ned over israel. Jeg kunne godt tænke mig at høre, hvad reaktionen er fra alle de andre israeler, som for eksempel ikke bor i Tel Aviv. De religiøse, de konservative, de nationalistiske, som jo fylder mere og mere i befolkningen, og som jo støtter op om Netanyahu og hans religiøse parti. Altså hvad siger de til alt det, der foregår lige nu? Jamen, de synes jo, at det er fuldstændig vanværdigt, at 100.000er af demonstranter går imod en folkevalg regering. De er jo enige i, at højeste ret er en venstreorienteret elitære institution, som har sat en kebab i jule for højreorienteret regeringer i overvis. Og vi ser altså også for første gang, man der aften, 10.000er af højreorienteret aktivister går på gaden for at moddemonstrere, faktisk for at vise deres støtte til reformerne det første gang, vi ser det. Er der en frygt for, at de her to grupper, som kommer længere og længere vægt fra hinanden, altså hvad kan man sige, de mere liberale, som ikke lever religiøst, og dem, der ikke er nær så nationalistiske, altså at de kommer i de rejte konflik med de religiøse højreorienteret nationalistiske, og det ender i en eller anden form for borgri? Ja, der er en real frygt, og vi så allerede den frygt realisere. Faktisk, man der aften, hvor de her 10.000er er højreorienteret aktivister, gik på gaden, vi så flere eksempel og dokumenterede på video, at altså sammenstødet mellem de her grupperinger, vi så også nogle af de højreorienteret aktivister, simpelthen jae-palstenenser,

[Transcript] Genstart / Israels opgør

sådan helt almindelige civile palstenenser, som de så på deres vej, fordi de har en fred nu over, at deres folkevalgte regering ikke gør, som den er blevet bedt om, altså at bare tage i deres interesser.

Så der er en frygt, en real frygt for en borgri.

Den næste måned her bliver altså afgørende, fordi det godt er, at reformerne har sat på en pause, men hvis de her grupperinger bliver ved med at gruppe på gaden, så skal der ikke meget til for, at det hele eksploderer.

Er der nogen sandsynlighed for, at Netan Jav kommer til at skrøtte planerne om denne her ret reform?

Der er altid en sandsynlighed for, at han vil bukke under, det er klart, men hvis Netan Jav gerne vil blive uve makten,

så bliver han simpelthen nødt til at imødekomme, hvad det er hans regeringspartner og gerne vil, og de er fuldstændig klar i malet om, at de vil have den her omvæltning af retssystemet.

Så han skal vælge nu, om han vil imødekomme dem, blive uve makten og risikere en real borgkrig i Israel,

eller om han vil bøje sig for presset og risikere, at tippet bliver ræget væk under ham, og at regeringen den smuler, og han lige pludselig ikke længere er primæreminister.

Og hvis han så TV igår aftes og så de meningsmålinger, der kom frem, så ved han gået på klokken og slået.

I følge meningsmålingerne, der er hans regering faldet 10 mandater i løbet af de sidste tre måneder.

Han har ikke længere noget flertal, hans parti er virkelig skrumpeet,

og oppositionen vil faktisk kunne danne en regering.

Så han ved udmærke godt, hvad et nyt valg vil betyde, hvis det er det andet med.

Jo, Tom, tusind tak fordi du var med i dag.

Det var så lidt.

Det var et dagens genstart, som var sat sammen af Thomas Thieransen, Line Fabricius og Søren Elbig.

Jeg hedder Anna Ingrish.